

הלכת "קבוצת אינטלקט" – מהו "מקום העסק"?

הכותבת: רו"ח רונית בר

ארצי, חיבה, אלמקייס, כהן - פתרונות מיסוי בע"מ

ביום 25.3.2024 התקבל בבית המשפט העליון פסק דין קבוצת אינטלקט הפקה והוצאה לאור בע"מ (להלן: "אינטלקט" או "החברה") נ' מדינת ישראל מנהל מס רכוש וקרן פיצויים (רע"א 5033/23). בית המשפט העליון עוסק בפסק הדין בבקשת רשות ערעור שהגישה אינטלקט על פסק דין של בית המשפט המחוזי, כיוון שבקשתה לפיצויים במסלול המחזוריים, אותם תבעה בגין נזקים שנגרמו לה בעקבות מבצע "צוק איתן" (יולי אוגוסט 2014), אושרה אמנם בחלקה בוועדת הערר אולם נדחתה על ידי בית המשפט המחוזי.

השאלה המרכזית והחשובה שנדונה הינה מהו "מקום העסק"?

נעיר כי בתקנות מס רכוש וקרן פיצויים (תשלום פיצויים) (נזק מלחמה ונזק עקיף) (הוראת שעה), התשע"ד – 2014 (להלן: "הוראת השעה"), שהותקנו בעקבות מבצע "צוק איתן" הוגדרה כ-"אזור מיוחד" רשימה סגורה של ישובים השוכנים עד 40 ק"מ מגבול רצועת עזה, וביניהם אשקלון, שעסקים המצויים בישובים אלו, היו זכאים לפיצוי במסלולים השונים (מסלול שכר, מסלול מחזוריים, מסלול לחקלאים וכו'), בהתאם לנוסחאות שנקבעו בתקנות. נציין כי אשקלון לא הוגדרה אז כ"ישוב ספר" ולכן עסקים בה לא היו זכאים לתבוע פיצויים בהתאם למסלול האדום.

העובדות בקצרה

אינטלקט היא חברה להפקת אירועים אשר משרדיה בתל אביב. החברה זכתה בשנת 2013 במכרז להפקת אירועים בעיר אשקלון, ובמסגרת זאת הפיקה, בין היתר, את פסטיבל "בריזה", שהתקיים בקיץ של אותה השנה וכן אירועים שונים נוספים באשקלון. בשנת 2014 החברה זכתה במכרז נוסף להפקת פסטיבל בריזה, שתוכנן לאוגוסט 2014. אולם, בשל מבצע "צוק איתן", האירוע בוטל.

החברה תבעה פיצויים במסלול המחזוריים וטענה שהיא מקיימת "עסק" של הפקת אירועים בעיר אשקלון. לטענתה, חלק מ"העסק" בו מדובר הוא פסטיבל בריזה, שבאשקלון וכי אף קיבלה רישיון עסק מעיריית אשקלון. קרן הפיצויים טענה כי עסקה של אינטלקט בתל אביב ולא באשקלון ולכן היא אינה זכאית לפיצוי כלל. ועדת הערר בחנה שאלה זו כשאלה מקדמית וקבעה, כי במכלול הזיקות, ובחינת הנסיבות, ובין היתר, בהתייחס לכך שהעוררת ביקשה רישיון עסק מהעירייה, השקיעה לקראת האירוע משאבים ארגוניים, קיימה פסטיבל זה גם ב- 2013 וכן אירועים שונים באשקלון, וכן הייתה מקימה תשתיות אלמלא בוטל הפסטיבל, לפיכך השתכנעה כי החברה קיימה "עסק" באשקלון.

בית המשפט המחוזי קיבל את ערעור קרן הפיצויים וקבע כי 'פסטיבל בריזה' שתוכנן על ידי אינטלקט היווה פלח חלקי ומצומצם, מתוך היקף פעילותה הכוללת של החברה, לא היה לה משרד קבוע באשקלון, אף לא הנהלת חשבונות נפרדת לפעילות ב'אזור המיוחד' ולא נוהל תיק נפרד במס הכנסה, וקבע כי מקום עסקה של החברה מצוי בעיר תל אביב ולא בעיר אשקלון וכי פעילותה לא הגיעה כדי היקף של "עסק" באשקלון.

נציין לעניין זה, כי בית המשפט המחוזי התיר לחברה לתקן את חישוב הפיצוי בהתמקד על מחזורי "העסק" באשקלון בלבד (ראו פסקה 61 בפסק דינו של בית המשפט המחוזי – ע"מ 10925-09-21), אולם החברה הציגה נתונים בדבר כלל פעילותה, בלבד, ולא סיפקה נתונים בדבר פעילותה באשקלון, עובדה שכפי הנראה השפיעה מהותית על החלטת בית המשפט.

בית המשפט העליון קובע כי דין בקשת הרשות לערעור התקבל בשל חשיבות הנושא הנדון, אם כי הוא דחה את הערעור לגופו וקבע כי עסקה של החברה היה בתל אביב ולא באשקלון.

בית המשפט העליון קובע כי יש לפרש את המונח "עסק" בהתאם לתכליתם של הסדרי הפיצוי על נזקי מלחמה. כך, קובע בית המשפט, לניזוק שספג נזק ישיר הובטח פיצוי בכל מקום במדינת ישראל ואולם מנגד, בכל הקשור לנזקים עקיפים, נוכח מגבלת התקציב קבעו חוקי מס רכוש והתקנות, את האלמנט הגיאוגרפי כבסיס לזכאות: "התכלית של הסדרי הפיצויים בגין נזק מלחמה עקיף, הינה לפזר את הנזק שנגרם לעסקים המצויים באזור גיאוגרפי מסוים ותחום, אשר לקחו על עצמם סיכון והחליטו לקיים פעילות קבועה ומתמשכת באזור שבצוק העיתים ולעיתים גם בעתות שגרה, חשוף יותר בהשוואה לאזורים אחרים לפגיעה כתוצאה מאירועי לחימה, הן מבחינת תדירות הנזק והן מבחינת היקפו." (פסקה 39) תכלית ההסדר המבקש לפצות בגין נזק עקיף רק ניזוקים אשר לקחו על עצמם את הסיכון שבחשיפה מתמשכת לאירועי מלחמה.

הואיל והסדר הפיצויים בגין נזק מלחמה עקיף נועד לפצות עסקים אשר נחשפים לסיכון באופן מתמשך, הרי שניתן לקבוע כי הגדרת המונח עסק אינה כוללת "עסק אקראי" או "עסקת אקראי בעלת אופי מסחרי", אשר בהם נעדר אלמנט הקביעות. לצד האמור, הרי שאין לשלול כי המונח עסק יכול שיכלול גם חלק מעסק, כך שגם אם לא כל הפעילות העסקית של העסק מצויה באזור המיוחד, אלא רק חלק מהותי ממנה, לא תישלל הזכאות לפיצוי בגין נזק מלחמה עקיף, ובלבד שאותו החלק בעסק הפועל באזור המיוחד מקיים את אלמנט הקביעות." (פסקה 40)

בית המשפט העליון נוקט פרשנות תכליתית ואמנם מאמץ את פסק דינו של בית המשפט המחוזי, עם זאת הוא מרחיב וקובע כי ההכרעה בשאלה אימתי עסק ייחשב כמצוי באזור המיוחד תתבסס על מכלול של אינדיקציות, כשהשאלה הבסיסית הינה האם "העסק לקח על עצמו את הסיכון הכרוך בקיום פעילות קבועה ומתמשכת באזור זה?" נציין כי השאלה מהו "סניף" נותרה בצריך עיון כיוון שהחברה לא טענה לקיומו של סניף באשקלון.

לעניין זה נפנה למבזק מס' 996 מיום 14.12.2023. בית המשפט המחוזי אמנם דן בשאלה, אולם בית המשפט לא דן ולא אימץ את פסיקת המחוזי בעניין זה והשאלה כאמור נותרה פתוחה.

למשרדנו ניסיון עשיר בליווי עסקים רבים במסלולי המענקים השונים ואנו עומדים לרשותכם בכל דבר ועניין ביחס למענקים עקב מלחמת חרבות ברזל.